סיכום דיון הועדה להעצמת הנער והנערה מיום רביעי, ה' אדר התשפ"ה, 5.3.25

נושאי הדיון : סקירת פעילויות נוער קיץ 24, סקירת תחום אכפת בלילה, דיון פתוח

משתתפים:

מיטל להבי, סגנית ראש העירייה

אסף כץ, מחלקת חוסן חברתי

נועה דגן, מחלקת חוסן חברתי

מיכל ביטרמן, מנהלת תחום ילדים ונוער מינהל השירותים החברתיים

צמרת הרשקו, ארגון אס"ף

הילה טולדנו, הועד העירוני של תל אביב ויו"רית הנהגת הורים בבית ספר השדה

לימור לוינטל, ההנהגה העירונית, וועד ההורים המרכזי

שחר אסקברר, יו"ר הנהגת ההורים

הדס רגולסקי, חברת מועצת העיר

בן חושן, מר"צ

עומרי שוחט, מצוות המטה של המנשים

אלה בורוביץ', סגנית מנהל היחידה לנוער וצעירים

גלי זכריה, מנחה של מועצת תלמידים והנוער העירוני

יואב זילברשטיין, יו"ר מועצת תלמידים והנוער העירוני

נגה רייזלר קוטס, סגנית יו"ר מועצת תלמידים והנוער העירוני

אביטל גורן, יועצת אתית משפטית

אדם מייזל אסר, מבקר מועצת התלמידים והנוער העירוני

סלין אגשר, נציגה מועצת תלמידים

אביה לוי, נציג מועצת תלמידים

איריס טוסי, עוזרת של חברת המועצה רעות חנה נגר

גליה פרנק, מדריכה בבני עקיבא

יעל צברי, חינוך על יסודי

מיטל להבי: אחה״צ טובים לכולם, תודה על שהקדשתם מזמנכם והגעתם. התכנסנו בימים אלו, בהם מתקיימים מאבקים רבים, קונפליקטים ברחובות ומחלוקות רבות בין איש לרעהו, על מנת לנהל דיאלוג ולשמוע מכם כיצד אתם רואים את נושא הגיוון וההכלה, מה אתם רואים שקורה בשטח ובעיקר מה לטעמכם ניתן לעשות בנדון. נקיים כעת סבב הצגת נוכחים קצר.

אסף כץ: אסף כץ, מהרשות לחוסן ושוויון חברתי.

נועה דגן: נועה דגן, מהרשות לחוסן ושוויון חברתי.

מיכל ביטרמן: מיכל ביטרמן, מנהלת תחום ילד, נוער ומשפחה, מנהל השירותים החברתיים.

צמרת הרשקו: צמרת הרשקו, מארגון אס״ף, ארגון סיוע לפליטים בישראל.

הילה טולדנו: הילה טולדנו, מהוועד העירוני של תל אביב וגם יו״רית הנהגת הורים בבית ספר השדה.

לימור לוינטל: לימור לוינטל, מההנהגה העירונית, וועד ההורים המרכזי.

שחר אסקברר: שחר אקסברר, יו״ר ועד ההורים העירוני.

הדס רגולסקי: הדס רגולסקי, חברת מועצת העיר.

בן חושן: בן חושן, שותף בוועדה, עתיד בעוד שנה להיכנס למועצה.

עומרי שוחט: עומרי שוחט, מצוות המטה של המנש״ים, יחידה לנוער ולצעירים.

אלה בורוביץ׳: אלה בורוביץ׳, אני סגנית מנהל היחידה לנוער וצעירים.

גלי זכריה: גלי זכריה, אני המנחה של מועצת תלמידים והנוער העירוני, שהיא גם היחידה לנוער וצעירים.

יואב זילברשטיין: יואב זילברשטיין, יו״ר מועצת תלמידים והנוער העירוני.

נגה רייזלר קוטס: נגה רייזלר קוטס, סגנית יו״ר מועצת תלמידים והנוער העירוני.

אביטל גורן: אביטל גורן, יועצת אתית משפטית.

אדם מייזל אסר: אדם מייזל אסר, מבקר מועצת התלמידים והנוער העירוני.

סלין אגשר: סלין אגשר, נציגה במועצת התלמידים.

אביה לוי: אביה לוי, נציג במועצת תלמידים.

איריס: איריס, העוזרת של רעות נגר.

גליה פרנק: גליה פרנק, מדריכה בבני עקיבא סניף ירקון ופעילה בנוער למען חטופים.

מיטל להבי: ברצוני להודות לאיריס טורסי, שארגנה את המפגש היום ודאגה לכיבוד ולאירוח, אין זה מובן מאליו. אגיד כי היחידה לחוסן חברתי בתל אביב, היא האחראית על המושג 'עיר שווה'. תפקידה לדאוג לחוסן בייחוד במקומות המוחלשים, ולשוויון בין כל האישיויות האינדיבידואליות ובין כל הקבוצות הקיימות בעיר.

נועה דגן: הרשות לחוסן ושוויון חברתי הינה יחידה מטה עירונית יחסית חדשה בעיר, קיימת מזה 6 שנים. , כמו שמגדל אמרה, זו יחידת מטה עירונית יחסית חדשה בעיר, קיימת כמעט שש שנים. תפקידה קידום ערכים של שוויון, צדק, דמוקרטיה. אנו עובדים יד ביד עם יחידות העירייה השונות, בכדי לקיים הטמעת חשיבה שוויונית בתוך העשייה שלהם. אספר בקצרה על פעילותנו ותפיסתנו, היות והם נוגעים לתחום גיוון והכלה. אנו מתעסקים עם אוכלוסיות שמבחינה סוציולוגית מוגדרות כאוכלוסיות מוחלשות, אוכלוסיות גיוון, אוכלוסיות מיעוט. אלו אוכלוסיות בעלות שלושה מאפיינים עיקריים מבחינה סוציולוגית: 1. תת ייצוג במוקדי קבלת החלטות. 2. היעדר גישות למשאבים. 3. סטריאוטיפים והדרה חברתית. אמנם מדובר באוכלוסיות מיעוט, אולם הם כמעט רוב העיר. ביחס לנושא נוער וצעירים, אסף יציג מחקר שנעשה בהקשר של ישראלים יוצאי אתיופיה ונגיד מספר מילים בנוגע לכך, אך בכדי לסבר את האוזן, מוצגים המספרים של האוכלוסיות החיות בעיר ת"א - יפו. מתחילת המלחמה ניכרת עלייה והחרפה בתופעות שהיו קיימות, כגון להט"בופוביה, גזענות, אלימות באופן כללי, אלימות כלפי נשים באופן ספציפי. זאת השנה הלהט"בופובית היותר במדינת ישראל, על פי נתוני האגודה למען הלהט"ב. ניכרת גזענות מחריפה כלפי החברה הערבית, כלפי ישראלים יוצאי אתיופיה, כלפי מבקשי מקלט, שסעים חברתיים של ממש. כל אלו פוגשים תופעות שהיו קיימות קודם לכן בהקשר של חסרי מעמד למבקשי מקלט של היעדר תמונת עתיד או קושי בתמונת עתיד בישראל, בהקשר של החברה הערבית, פשיעה ואלימות הקשורות לתופעות של הדרה חברתית וגזענות, כאשר מתחילת המלחמה חשים החרפה ניכרת באשר לאלו. מוצג מחקר אימפקט שנעשה בעיריית ת"א המדבר על היבט התפוררות חברתית. אנו נקראים הרשות לחוסן ושוויון חברתי מתוך הבנה, ת"א - יפו הייתה אחת מרשת ערי חוסן של קרן רוקפלר, ומסקנת המחקר הייתה כי בכדי לקדם חוסן עירוני, ראשית

יש להידרש לפערים חברתיים, שוויון חברתי, שוויון מגדרי. אכן ניתן לראות כי בכל סיטואציה של זעזוע כגון קורונה או מלחמה ישנה עלייה של אחדות חברתית, כגון ביחד ננצח, ולאחריה נפילה חדה. הסכנה הנראית לנגד עינינו, בייחוד בת״א - יפו, שהיא מיקרוקוסמוס של החברה הישראלית, זה התפוררות חברתית. כלומר אנשים נצמדים יותר למי שדומה להם ומתרחקים מהשונה מהם, מה שיוצר התפוררות. יעדינו הם כי אותן אוכלוסיות ייהנו משירותי העיר במלואן בצורה שוויונית, בצורה התואמת לצרכיהם, ולכן עלינו להכניס עדשה לתוך העשייה העירונית. שירגישו שייכות והזדהות עם העיר ועם העירייה, וישתתפו בקבלת שבת תורמת ומשפיעה בדרכם, כלומר לא ניתן להשתתף בצורה שווה אם אין הם מרגישים שייכות, ואין הם יכולים להרגיש שייכות אם הם אינם יכולים להנות משירותי העיר בצורה שתואמת לצרכיהם.

אסף כץ: אם כן, החלטנו לתת מקרה בוחן של אוכלוסיית יוצאי אתיופיה, ביצענו מחקר מקיף הבודק את חוויית התושבות של יוצאי אתיופיה במיקוד על דרום העיר ויפו, שם רוב האוכלוסייה מתגוררת בעיר. מוצגות כל קטגוריות המחקר, כגון שירותים עירוניים, הנגשת השירותים, חוויית המוגנות במרחב הציבורי, חיים משותפים וכו׳. אם כן, רובם מתגוררים ביפו, אוכלוסייה צעירה יחסית, שהרי יוצאי אתיופיה החלו להגיע לעיר ב-2005. מעט על המתרחש במערכת החינוך: ישנה תוכנית ׳על דרך חדשה׳, תוכנית של המטה ליוצאי אתיופיה במשרד רה״מ, הפועלת מגיל גן עד יסודי, בבתי ספר בהם ישנם יוצאי אתיופיה. מלבד זאת, ישנן תוכניות ייחודיות שקורות עם עירונית, ישנה מגשרת המסייעת לתלמידים ולהורים, בין אם בקשיי שפה או קשיים בלימודים, ישנם מדריכי רשת חברתית. מבחינת אגף הקהילה, ישנן פעילויות המתקיימות במסגרות הנוער אחה״צ, ישנן פעילויות רבות בתחום הקהילה. מספר נקודות משמעותיות להתייחסות: ישנה עלייה באחוז הגיוס לצה״ל, ירידה משמעותית במספר התיקים הפליליים של בני נוער, יותר שיתוף ציבור, פגישות עם קבוצות מהאוכלוסייה על מנת לתת את המענים ושיתוף של כלל היחידות. קיימנו את הוועדה הרשותית המתקיימת בכל שנה. ישנן 3 תתי ועדות - חינוך, רווחה, קהילה. ישנן מספר סוגיות הנוגעות הן לאוכלוסיית יוצאי אתיופיה והן לכלל אוכלוסיות הגיוון, כגון תוכניות ביטחון במרחב הציבורי, הנגשת נהלים, יצירת פלטפורמה שבה נוכל לאתר גילויי גזענות.

נועה דגן: אנו עדיין בחשיבה בנוגע לפלטפורמה זו, זה ראשוני, כאשר המטרה היא יצירת ממשק בו ניתן לקבל גילויי גזענות או גילויי להט״בופוביה, כמו 106 לצורך העניין, ולתת מענה. ישנם דברים שמאוד פשוט יהיה לתת עליהם מענה, כגון גרפיטי במרחב הציבורי או גילויי גזענות או להט״בופוביה מצד עובדי עירייה, אלו דברים להם יש

מענה מסודר. אולם יהיו דברים מורכבים יותר לטיפול ואנו בחשיבה יחד עם הלשכה המשפטית כיצד ניתן יהיה לתת מענה אשר מחד פותח את הדלת ומאידך לא לוקח אחריות על דברים שהעירייה אינה מסוגלת לקחת עליהם אחריות.

מיטל להבי: הפלטפורמה איננה עבור יוצאי אתיופיה בלבד, אלא לצעירים בכלל, נכון?

נועה דגן: לאו דווקא מפרספקטיבה של צעירים. כמובן שיהיה צורך בהתאמות ייחודיות לנוער וצעירים. אולם מדובר על נושא גזענות ולהט״בופוביה ככלל כנושא במיקוד, עליו העירייה בחלק מההיבטים יכולה וצריכה לתת מענה.

בן חושן: ראשית, מחקר מרתק. תודה רבה על עבודתכם ועשייתכם בנושא קידום הנוער ויוצאי אתיופיה בת״א. בטרם נפתח לדיון, האם יש שאלות בנושא?

דוברת: האם יש במועצת התלמידים שלכם איזושהי נציגות ליוצאי העדה?

גלי זכריה: כן. יש במועצת התלמידים גיוון גדול, ישנם עולים אף לא מהעדה בלבד.

בן חושן: צמרת, תרצי להעלות מספר סוגיות שאת רואה מהפריזמה שלכם באס״ף, ביחס לסיפור של נוער מבקש מקלט בשנים האחרונות?

צמרת הרשקו: ישנן מספר נקודות רלוונטיות לנאמר, כגון הנושא של כיצד מטפלים בתופעות שוליים שקורות בעיקר בתוך השכונות. גילויי גזענות קשים מצד תושבים בשכונה כלפי הנוער וכדומה, אי מתן מענים המתאימים לנוער, שגוררים או מייצרים תחושת אי שייכות, ניתוק, מרד. אלו מתחברים לכך שאין אופק מבחינת מעמד, עבודה, השכלה וכד׳. אמנם זהו מצב המדינה אולם זה משפיע על החיים בעיר. השנה נטפל בנושא הסגרגציה בתוך מערכת החינוך עצמה, אשר מוסיפה תחושת ניכור וכד׳. ישנו נושא שאינו קשור לנוער אולם הוא מתחבר, הטראומה הבין-דורית שעוברת באופן קשה מהורים שהגיעו כפליטי מלחמה וברחו ממחנות עינויים, לילדיהם. הנושא רלוונטי אף לנוער של הגירה, הקשר בין הילדים להורים אינו תמיד טוב, היות והדור שגדל פה מבין עברית טוב יותר מההורים, פעמים רבות הוא ה׳מורה׳ שלהם ומייצג אותם, מה שמייצר מורכבויות.

מיטל להבי: אלו אוכלוסיות קטנות וממוקדות יותר ביכולת להסתכל עליהן, כך למשל ילדי פליטים זו אוכלוסייה המרוכזת באזור גיאוגרפי מסוים, לטוב ולרע. מעניין אותנו לדעת, בתוך האוכלוסייה של הרוב התל אביבי המפוזר בכל העיר, היכן אתם מרגישים את הסוגיות הללו של חוסר ביטחון במרחב הציבורי, של סגרגציה. כל אחד

מהדברים שאתם רואים, בכדי שהיחידה לחוסן עירוני וקהילתי והמערכת החינוכית, יוכלו להתייחס לצרכים הללו ולתת יד ליוזמות כאלה ואחרות בתחום.

בן חושן: אוסיף כי הרעיון לדיון זה החל כבקשה שעלתה ממועצת נוער התלמידים להעלות בעיית התחושה של חוסר סובלנות שמתגברת במדינה בשנתיים האחרונות. על כן אני מודה לכם שיזמתם והעליתם את הצורך והדרישה הזו, מעיד על רצינותכם וערכיכם.

יואב זילברשטיין: ראשית אני שמח שאתם כאן, תודה לכל המעורבים, זה בהחלט חשוב מאוד, בייחוד לאור העובדה שאנו נוגעים באוכלוסיות המיעוט אשר יוצרות יחד גוש גדול. אספר מעט על מועצת התלמידים בתל אביב - יפו. מטרת גוף זה היא לייצג את כל בני הנוער בעיר באופן ייצוגי, כפי שעל הכנסת לייצג את כלל הציבור. אנו משתדלים לכלול את כלל האוכלוסיות בעיר. בין היתר, מטרתנו שהמצב יהיה מה שיותר טוב לנוער, שהמועצה תהיה מקום מכיל ומקבל, כמו גם העיר כולה, שהרי לבסוף אנו חיים כאן יחד כחברה אחת ועלינו לחיות טוב האחד עם השני. באשר לסגרגציה, מערכת החינוך מופרדת, דתיים, ערבים, חרדים וחילונים, מה שחורה לי. אלו מערכות שונות. אגיד באופן אישי כי עד אשר יצאתי לתוכניות מנהיגות ולמועצה, לא הכרתי דתיים או ערבים ועד היום אינני מכיר חרדים. זוהי בעיה למדינה, כיוון שזה יוצר שנאה, חוסר הבנה של העומד מולי. נוער הוא אוכלוסייה שלומדת, בייחוד בחטיבה אשר לטעמי היא נקודת מפנה בחיים כיוון שנפתחים לעולם של הגדולים, לומדים סוגיות מורכבות על העולם, ולכן זהו הזמן לחנך לסובלנות, לקיים מפגשים בין אוכלוסיות. קיים ניסיון במועצה להכיל חרדים מכל רחבי הארץ, ואף עם דתיים, ערבים וחילוניים אשר הם מופרדים במיוחד בנוער. הם אינם מכירים האחד את השני ולכן חשוב לדעתי לקיים מפגשים, לחנך להכלה וחשיבותה, שוויון זכויות, לחיות כאן יחד על אף השוני. אני מאמין כי יש מקום לכולם, אולם יש לחנך לכך כי יש שנאה. על כן, באנו לכאן להביא כמה שיותר קולות מכמה שיותר אוכלוסיות, הגיעו נציגים מהחברה הערבית ומהחינוך המיוחד, והייתה צריכה להגיע אף מבקשת מקלט אולם לבסוף לא יכלה להגיע. ניגע במצב האוכלוסייה וכיצד ניתן לשפרו עבור הנוער. אמרתי כי יש ללמד לסובלנות והכלה, חשוב ליצור מפגשים אנושיים יחד בכדי להכיר את השונה ממך ולהבין מדוע הוא שונה, להגיע להבנה זו מה שיותר מוקדם.

ישנה סוגיה נוספת הדורשת התייחסות מצד משרד החינוך והיא מורים המתעלמים בעניין קללות שתלמידים משתמשים בהם במסדרונות בתי הספר. אדבר על אוכלוסיית הלהט״ב, אוכלוסייה ייחודית ושונה מרוב האוכלוסיות, היות ואף אחד אינו יודע שהוא כזה מלידה, להט״בים אינם גדלים במקום מסוים או חיים באזור מסוים, הם אינם יודעים שהם כאלו עד גיל חטיבה לפחות, על אף שזה עניין פרסונלי. כל אלו יוצרים סיטואציה מאוד מורכבת. אוכלוסייה זו מקבלת שנאה רבה, בייחוד

בשיח של הנוער. פעמים רבות לא מבינים אוכלוסייה זו, לא מלמדים בבתי הספר שאין זו בחירה להיוולד הומו, שזה טבעי ושאין זה פוגע כשהאחר כזה. לא לימדו לסובלנות אף לא בשיעור חינוך מיני או בכל שיעור. פעם אחת עברנו סדנה של איגי עם הסבר על גיוון באוכלוסייה, אולם אין זה מטעם בית הספר ואין זה מלמד הכלה וקבלה. גיל החטיבה הוא גיל קשה ומורכב, ילדים רעים האחד לשני, ישנם חרמות. על כן, קהילת הלהט״ב זקוקה לתמיכה רבה. על ילדים להבין כי ייתכן ובן כיתתם יצא מהארון, ויש לתמוך בו ולהכיל זאת. ניתן לשים דגל גאווה בכניסה לבית הספר בכל ימות השנה, לא רק בחודש הגאווה. אלו נותנים ללהט״בים תחושה שהם בסדר, מקבלים אותם על אף השונות. יש לחנך בבתי הספר ולאכוף את עניין הדיבור בזלזול והקללות, לחנך שזה תקין להיות להט״ב, זה טבעי ולהט״בים אינם מוצלחים פחות מאחרים. יש להתחיל היוזמה מבתי הספר בתל אביב, שכולם ייקחו חלק בחודש הגאווה. אצלי בבית הספר פניתי למנהלת בבקשה זו והיא הסכימה, אולם ילדים בבתי ספר אחרים ייתכן ומתביישים. ישנם אף ילדים בבית הספר ששרפו את דגל הגאווה ודרשו דגל משיח. דברים כגון אלו קורים מחוסר הבנה, שממש חשוב להגיע אליו היות והמצב כרגע אינו טוב לנוער הלהט״בי. יש לנטוע יותר ידע אצל ילדים, בייחוד בתקופה האחרונה בה עלתה מגמת הלהט״בופוביה בעקבות המלחמה, יש שיוך בעייתי של אנשים להט״בים כתומכי פלסטין בשל הקונצנזוס שקורה בעולם באשר לקווירים תומכי פלסטין, ואין זה קשור, כי להט״בים יכולים להיות מגווני דעות, מגווני אוכלוסיות, ויש לקבלם כפי שהם. בנוסף, ישנו עניין החברה החרדית, הדתית והערבית עם בעיית ההכלה והקבלה אצלם, שזו סוגיה אחרת לחינוך בעיר שהוא שונה מהחינוך הממלכתי.

מיטל להבי: באשר להכלה, יש לבדוק האם ניתן להכניס דגלים לבתי הספר בחודש הגאווה לפחות או להכניס תכנים בצורה מסוימת, מבלי להיכנס לתוכניות החינוך של בתי הספר. כשיש טיימינג של אירוע מרכזי בעיר, יש לנסות לחלחלו לתוך מוסדות החינוך, מכיוון של קבלת האחר והכלה.

נגה רייזלר קוטס: ברצוני להתחבר לדבריו של יואב בקשר להפרדה וללהט״בופוביה, בבתי ספר רבים האוכלוסייה מאוד דומה באופן טבעי היות ואלו השכונות וכך אתה לא פוגש בשונה ממך, מה שיוצר אנטגוניזם כי לא מכירים אוכלוסיות מגוונות, וכך כאשר מגיע תלמיד שאינו חלק מאוכלוסייה ספציפית לתוך אותה אוכלוסייה, הוא בולט מאוד וסובל מכך. כך לדוגמה, תלמידים שאינם יודעים או מכירים להט״בים כלל, כשפוגשים לראשונה ונחשפים ללהט״ב אינם יודעים איך ׳לאכול׳ זאת. בבית הספר שלי אני חווה להט״בופוביה ברמה יומיומית, אשר תמיד צפה ועולה. תלמידים

אחרים שחווים גזענות ואחרים חווים בריונות. אני מסכימה כי המקור לכך הוא חוסר חשיפה לאוכלוסיות מגוונות שיוצר את הצורך לשנוא את מי שאני לא מכיר.

בן חושן: אוסיף שלעיתים אין זה קשור כלל לקבוצה, שהרי ברגע שמלכתחילה אין שום גיוון, כל גיוון נראה לנו מוזר. כלומר, אם אנו בית ספר מצפון ת״א שלא פוגשים בו אוכלוסיות מקבוצות שונות או עדות שונות, מובן כי אם פתאום אראה משהו שונה, כמו נטייה מינית, שכלל אינה קשורה בגאוגרפיה, זה מוזר מאוד.

אביטל גורן: מלבד אוכלוסייה להט״בית, בהסתכלות על אוכלוסיות אחרות, ישנם אזורי רישום. ובסוף, רוב התלמידים מגיעים לבתי ספר הקרובים להם לבית, ולכן פעמים רבות קשה ליצור שילוב שם. לטעמי, אחד הפתרונות הוא שימוש בכלי של מסגרות בלתי פורמליות כגון תנועות נוער. בתנועות הנוער יש משהו משחרר וזורם יותר, שהרי לבסוף אתה פוגש נוער כמוך, עתידי. מי שמגיע לתנועות נוער בדרך כלל אלו אנשים שרוצים לתרום ולעזור.

בן חושן: אני מסכים. סביר להניח כי מפגשים שכאלו מתקיימים באופן פנים תנועתי, בתוך תנועות הנוער, אולם השאלה היא כמה תנועות הנוער בתל אביב מתעסקות בסוגיית הפגשת קבוצות שונות מתנועות שונות?

אלה בורוביץ׳: שאלה מצוינת. אני אלה, הסגנית של אסף יצחקי, מנהל היחידה לנוער וצעירים. בתפקידי הקודם במקרה התעסקתי רבות בתחום גיוון והכלה, כי ניהלתי תחום הנקרא השתלבות והכלה במנהל קהילה. החברים מעלים פה סוגיות ספציפיות, אולם אם נלך צעד אחורה, אנו למדים כי עם ההקצנה הכללית בעולם ובארץ, ישנה הקצנה אף אצל הנוער וישנה תחושה שאנו מגיעים למצב שהם אוהבים לשנוא והם פחות סובלניים האחד כלפי השני. אף בחינוך התופעות הולכות ונעשות חריגות בהיקפים רחבים. בהקשר של היכרויות, אני מסכימה כי הפתרונות קשורים במפגשים, מועצת הנוער זו דוגמה טובה, ישנן נציגויות של החברים שנבחרו מהרבה בתי הספר ותנועות נוער בעיר. אם נלך אף נדבך אחד פנימה, תנועות וארגוני הנוער אף הם נבדלים לאוכלוסיות, למשל המנשים שעובדים בצורה מקומית יותר.

עומרי שוחט: המנשים הוא חלק מהיחידה לנוער, ישנם 20 מרכזי נוער שכונתיים היושבים בתוך המרכזים הקהילתיים בכל העיר. הוגדרו למנשים 4 ערכי יסוד : 1. מגוון 2. שייכות 3. חיבור לקהילה 4. יוזמה. על כן אנו עוסקים במגוון באופן יסודי בתוך שיטות עבודתנו. כך לדוגמה בתוך אירועים עירוניים, ישנה ליגת כדורגל המשלבת בתוכה מגוון אוכלוסיות מכל רחבי העיר והקבוצות. לטעמי החינוך הבלתי פורמלי הוא הדרך הנכונה ביותר לעשות ׳את׳ ולא רק לדבר ׳על׳. יכולתו של החינוך הבלתי פורמלי

להפגיש מגוון קבוצות היא טובה יותר מדיבור על מגוון. בנוסף, מרכזי הנוער מגוונים ביסודם, יש מגוון מתודות לפעילויות אשר פונות למגוון בני נוער, כל אחד כפי חיבורו. ברמת התוכן, ישנם תכנים מסוימים כגון סדנאות מיניות, משהו שמדגיש במהותו שמגוון הוא טוב. ישנן מגוון מתודות ותכנים שניתן לדון עליהם שהם מעודדים מגוון.

בן חושן: אספר כי בקיץ עבדתי בפרויקט 'שיחה לילית', בו הייתי הן בצפון, הן בדרום והן במרכז עיר. המקום בו היה הכי פחות גזענות נגד מבקשי מקלט ויחסי מעמד הוא דרום העיר. פגשתי שם ילד שסיפר כי אמו היא פעילת ליכוד והיא נגדם אולם הוא לא מאמינה בפעילותה כי הוא מכיר אותם מהפעילויות וכו'. בסופו של דבר, המפגשים הם מבורכים. השאלה היא כמה אחוזים מבני הנוער בתל אביב שמגיעים למנשים?

אלה בורוביץ': מנשים זו דוגמה אחת שבה מתעסקים עם מגוון ויש מפגש. בשבטי הצופים, ישנם שני שבטי צופים, בבית דני ושבט איתן, שהם שבטים שמרביתם הם ילדים מבקשי מקלט. הנהגת ת"א - יפו, מכיתה ד' עד י"ב, כוללת שבטים אלו ואת שבטי הצפון, היא עובדת בצורה מערכתית שכולם משויכים. הם אף יוצאים לטיולים כל ההנהגה יחד ועוד.

שחר אסקברר: דווקא בשבט איתן הבעיה הפוכה, משום שכל השבט מורכב ממבקשי מקלט ואוכלוסייה אחרת מהשכונה, אין לה שבט צופים כי לשם אין להם כניסה.

אלה בורוביץ': זוהי בעיה נוספת, ישנן מורכבויות רבות. ישנו מדור תנועות הנוער, שם כלל תנועות הנוער מכלל הקצוות יושבות יחד סביב אותו מעגל מרכזים. אנו עושים עבודה רבה בכדי להפגיש את כולם על אף שלכל אחד ה-DNA שלו ואתגרים הקשורים ויש לכבד מקום זה.

סלין אגשר: גדלתי בבית ספר עם תלמידים ערבים, בשבילם להט"בים הם אנשים שאינם בריאים בנפשם ואין זה תקין. אני בנוער העובד והלומד בקן יפו המשותף, ערבים ויהודים. עד שהגעתי לקן, האמנתי כמוהם, שלהט"בים זה לא תקין ולא בריא כי זה מה שסיפרו לי. אולם כשהלכתי לתנועת הנוער המשותפת, נחשפתי ללהט"בים ולאוכלוסיות מגוונות נוספות, ליהודים, היות ולפני כן לא הכרתי הרבה יהודים. היה אירוע בתנועת הנוער הנקרא 'יום ההבנה', הקן לימד אותי להבין ולהכיל, לקבל את האחר, שמדובר באנשים כמוני שמאמינים במשהו אחר וכו'. לטעמי, תנועות נוער זה חשוב ואף חשוב לעשות דברים משותפים נוספים, שתהיה חשיפה. יש ילדים בכיתתי שבטוחים שכל היהודים מאמינים במוות לערבים, אולם כשהלכתי לקן הבנתי שאין

זה נכון והיהודים הם אנשים טובים ויש לי כעת חברים יהודים רבים ואף מכלל האוכלוסיות.

אביה לוי: אני נציג מהצרכים המיוחדים, על אף שלדעתי אני בן אדם רגיל, אוכלוסייה רגילה. בחינוך מיוחד מאוד קשה ליצור את הגיוון במסגרות בלתי פורמליות. יש 3-4 סניפים של תנועות נוער ערב, ולצערי לרוב תנועות הנוער בעיר אין הטבות לחינוך המיוחד. זה מאוד יפה להעביר מסרים על גיוון כשלמעשה נוצרת הפרדה על רקע מגבלה. אני מסכים כי החינוך המיוחד הוא קבוצה אחרת, איננו לאום אתני או ערבי, אנו אוכלוסייה שקיימת בכל גווני החברה הישראלית עם תרמיל נוסף שקיבלנו עלינו. לדעתי ההתייחסות אלינו צריכה להיות אחרת.

מיטל להבי: היכן אתה פוגש את האוכלוסייה האחרת?

אביה לוי: אני מבית ספר רון שהוא משולב עם כל גווני החברה הישראלית. כשנכנסתי למועצה לפני מספר חודשים, ואמרתי שיש איתי במועצה נציגים ערבים ולהט"בים, אמרו לי "הם אנשים נורמליים?" כך שגם בתוך המסגרות המשולבות, קשה מאוד ליצור יציבות.

אדם מייזל אסר: אני לומד בעירוני א', אנו בית ספר שנחשב פרוגרסיבי הרבה יותר. ניתן אצלנו דגש לסוגיית ההכלה, שיש לתת מקום וזכות שווה לאחרים, לשונים, אולם לטעמי עדיין זהו בית ספר פריווילגי. אנשים רבים שהם אינם באותו מעמד כפי שחבריי לכיתה ולשכבה, אינם יכולים להגיע לבית הספר הזה. נוהגים להרצות אצלנו ולהסביר, ואף לקחו אותנו בהתנדבות חברתית לבית ספר יסודי בשפירא. אולם התוצאות בשטח בבית הספר עצמו לטעמי חסרים. אין זה בהכרח הסברה בלבד, אלא להשתמש במסגרות פורמליות ובלתי פורמליות בכדי לגשר על הפערים הקיימים. הייתי בתוכנית שיכון עמית, תוכנית המשלבת כלל אנשים מהארץ, לרבות אוכלוסיות ערביות. תוכנית זו נתנה לי הזדמנות להכיר אוכלוסיות שאינן שונות רק בשל ערכים תרבותיים ואף דתיים - אידיאולוגיים, אלא גם מהעיר. פגשתי אנשי קיבוצים, פגשתי אנשי כפרים. אישית, לטעמי יש לנצל את כלי המערכות הבלתי פורמליות בכדי לגשר על הדברים הללו.

מיטל להבי: ואף את עוצמתה של העיר הזו. זוהי עיר שהיא בירה רעיונית, נחשבת למגדלור, יש לנו את העוצמה הכלכלית, הערכית. ייתכן כי הסוגייה המועלת כל כך דרמטית וכואבת, שעלינו להיות לא רק כיכר הדמוקרטיה, אלא כיכר ההידברות. הצורך לפגוש את האחר הוא מאוד חשוב, אולם יש גם לראות מהו האחר. בעיניי נכון להיפגש עם פריפריה חברתית, להכיר כפרים, קיבוצים, מזרחיים, עניים, עשירים,

ערבים, נוצרים ומוסלמים וכו׳, אולם לא בהכרח את אלה שלא רוצים שניפגש איתם, אין זה צריך להיות חד ערכי. יש לראות כיצד מייצרים זאת בהדרגתיות שפורצים את הדרך.

אלה בורוביץ׳: ניתן דרך החינוך הפורמלי. אמנם המערכות הבלתי פורמליות הן מאוד חשובות, אולם לבסוף לא כל נמצאים שם. ישנו משהו פחות גמיש במערכת הפורמלית שדווקא עשוי לעבוד לטובתנו, היות ובמצב זה הם כבר נמצאים באירוע עם אדם שונה מהם ומכאן יכול לקרות הרבה. שני הדברים יכולים להשלים האחד את השני.

מיטל להבי: ניתן אף דרך המרכזים הקהילתיים למשל. מחזיקת תיק הגאווה היא יו״ר הוועדה רעות נגר. אחד הדברים שביקשנו וקיבלנו עבורם תקציבים היה הכנסת הגאווה לשכונות, היות ומי שחי במרכז תל אביב, ישנו מרכז הגאווה, רואים דגלים בחודש הגאווה, אולם מי שגר במזרח העיר אינו נחשף אף לדגלים בחודש הגאווה. כאשר בדקנו עם אוכלוסיות וביצענו מיפוי צרכים, גילינו כי גרים שם אף אנשים מהקהילה הגאה, והם היו רוצים שילדיהם יפגשו במתנ״ס איזשהו סיפור על הכלה.

גליה פרנק: אני מדריכה בבני עקיבא סניף ירקון, זהו איחוד של סניף מרכז וסניף צפון, סניף שבונה עצמו מחדש. זהו סניף מאוד ליברלי ופתוח ביחס לשאר התנועה. אני מאוד מאמינה במקום של החינוך הבלתי פורמלי, כיוון שלטעמי לבני נוער יש יותר רצון וקשב אל מול בני נוער אחרים, לעומת מורים בבתי הספר. לכן המקום שלנו בתנועות הנוער הוא משמעותי בגלל שההסללה במערכת החינוך הוטמעה מזה זמן רב. בסניף שלי, המדריכים והחניכים פועלים ליצור סביבה ערכית, חושבים חשיבה ביקורתית על הקורה סביבם. בני עקיבא הוא מקום שנותן מענה לנוער הדתי בתל אביב, מכל הבחינות. סיפרתי לבן כי צוות ההדרכה שלנו ניסה לארגן מפגש יזום לכיכר החטופים בשנה שעברה, אולם הקומונרית אסרה להגיע עם חולצת התנועה, כיוון שזה פוליטי ואין זה מקובל על ידי התנועה והיא מבקשת שנגיע רק להבדלה או תפילה לכיכר, אולם לא לעצרת או משהו פוליטי יותר. אין זה מגיע ממקום שאנו נגד משהו מסוים, אלא ניסיון להחדיר אידיאולוגיה ומחשבה מסוימת של הקומונריים שהם שליחי התנועה ומייצגים דברים יותר קיצוניים וחד משמעיים של התנועה. אירוע זה אמנם היה מאוד קיצוני, אולם סניף ירקון הוא סניף פתוח וליברלי הנותן מענה לנוער בת״א. המפגשים עליהם דיברתם הם חסרים בבני עקיבא, אין אנו נפגשים עם אוכלוסיות מגוונות כלל ואין אנו משתלבים, על אף שנעשו ניסיונות. בנוסף, עוד בתחילת הרפורמה המשפטית, אעיד כי אין זה קל לי ללכת בשבת עם חולצה או שמלה לבנה בתל אביב, מתוך הסתכלות ורתיעה מ׳דתיים׳, סטיגמות. הניסיון שלי כמדריכה הוא להקל על החניכים שלי במקום זה וליצור להם חשיבה אחרת, כפי הניתן.

בן חושן: הסיפור שלך הוא כמעט טרגי, כי את מספרת שמחד יש את בני עקיבא התל אביביים, שאתם ליברליים באופייכם, אתם רוצים להיות מעורבים במאבק להשבת החטופים, אולם בני עקיבא אוסרים על כך. ומאידך, כך תל אביביים רואים את בני עקיבא, בתור תנועה שאוסרת על דברים ליברליים ואוסרת ללכת עם חולצה שאינה צנועה או ללכת לכיכר החטופים וכו׳. זו הטרגדיה. לכן ניתן להבין בתי ספר שמסרבים שבני עקיבא יגיעו לדבר כיוון שהם חושבים שבני עקיבא רוצים להחזירם בתשובה, אולם אין הם יודעים שבני עקיבא רוצים להיות שותפים. לכן כאן חשיבות החינוך הבלתי פורמלי ולהאיץ את מהלך המפגש בין התנועות, אולם לא כל בני הנוער מעוניינים ללכת לחינוך בלתי פורמלי.

אלה בורוביץ׳: ישנו עולם שלם של מרכזים קהילתיים. אנו מדברים על החינוך הבלתי פורמלי ברמת התנועות וארגוני הנוער, אולם המרכזים הקהילתיים מהווים חלק נרחב ממה שקורה אחה״צ בעיר והמקום שהילדים נמצאים בו. הם משמעותיים ברמת השתלבות פעילה של ילדים עם מוגבלות. שנית, ישנן שכונות בהן האוכלוסיות חיות האחת לצד השנייה, דתיים פוגשים חילוניים בחוג וכו׳. כלומר, מפגשים אלו מתקיימים בפלטפורמות נוספות.

גלי זכריה: אאתגר מעט את החשיבה, לא כל תלמיד נמצא בתנועת נוער או מעוניין בכך, כלומר לא נכסה בכך את הבעיה. כל תלמיד ותלמידה נמצאים בבית ספר ושם הם מבלים את רוב חייהם. תנועת נוער או מועצה הם מותרות ואין הם עונים על הצורך של הבעיה. לדוגמה, אני עובדת בבי״ס של נוער בסיכון, ברנקו וייס בבת ים, שם תלמידים אינם יכולים להרשות לעצמם להיות בתנועת נוער. הם האנטיתזה של השיח המתקיים כאן, ולא נוכל להביא את ההנגשה ואת הפתרון אם נסמוך על כך שהם ילכו לתנועות נוער, כיוון שהם לא יעשו זאת. אין זה סותר, מובן שיש להשתמש בכלי החינוך הבלתי פורמלי, אולם לא יכסה את הבעיה ולכן יש לשים זרקור מרכזי על בתי הספר, שם רובם נוכחים.

צמרת הרשקו: ישנן אף קבוצות מיעוט, ישנו עניין של ניכור חברתי וכדומה, כלומר איננו יכולים להתייחס לכלל הקבוצות באופן זהה ולתת לכולן פתרון זהה. גם כשמדברים על מגוון והכלה, כשקבוצה השייכת לאוכלוסייה חזקה באה לראות קבוצה מאוכלוסייה מוחלשת בתוך בית ספרה, זה לא מייצר מגוון והכלה, אלא להיפך, זה אף מותיר תחושת ניכור ואי שייכות ומחדד את המעמד והכוח. לכן יש לחשוב על מגוון אפשרויות ומגוון הצעות בצורה הרחבה ביותר, תוך הבנה שלכל אוכלוסייה יש את הצרכים הספציפיים שלה ואת המורכבויות המיוחדות שלה ואף את הדברים התרבותיים הייחודיים להם, ובכפוף לכך לבחון אילו כלים ביכולתנו לייצר, אם ברצוננו לייצר מפגש אמיתי ולא חד פעמי של קבוצות שונות.

יעל צברי: אני יעל, מאגף חינוך העל יסודי. אנו עושים דברים רבים בתוך בית הספר שמטרתו העיקרית היא למידה. מובן שיש תוכנית חברתית ייעוצית לכל בית ספר, אשר בנויה הן מנושאים העוסקים בעיקר בסולידריות חברתית, דברים כגון מגדר ולהט״בים, עיסוק במיניות ומגדר. ישנו שבוע ישראלית משותפת הנמצאת בחודש הדמוקרטיה. בכל שנה החל מציון יום הזיכרון לרצח רבין, כל בתי הספר העל יסודיים בעיר נכנסים לחודש העוסק בדמוקרטיה ושבוע שיעסוק באופן ספציפי בנושאי סולידריות, שוויון, פלורליזם, חיים משותפים מתוך הצורך להכיר קבוצות שונות בחברה הישראלית, לראות ייצוגים שונים. ישנם הרצאות, סרטים, סיורים, כאשר הרעיון הוא לייצג את הקבוצות הללו ולפתח סובלנות, יכולת להקשיב. לא תמיד אנו מצליחים להגיע למפגשים בבתי הספר, אולם אנו מביאים אנשים המייצגים את הקבוצה, כגון אדם חרדי או אקטיביסטית אתיופית או פמיניסטית וכו׳ ומקיימים מעגלי שיח. בנוסף, ישנן מועצות התלמידים, שזהו פיתוח דמוקרטיה בתוך בתי הספר, באם יש סוגיות מרכזיות בבתי הספר, בנושאים החשובים לכם שתרצו להעיר, זה הזמן להביא זאת לתוך בתי הספר ולהשמיע את קולכם. ניתן אף לעשות זאת באמצעות מלוות מועצת תלמידים, זהו תפקיד מוגדר בבית הספר, אשר עובדת עם המועצה. בימים אלו אנו עובדים עם יואב הרץ מביטחון קהילתי, בכדי לעבוד עם מועצת התלמידים בנושא סובלנות, פלורליזם ואלימות. הרעיון הוא להציע להביא פרויקטים שהם רוצים מהשטח ולסייע להם. עוד אוסיף כי ישנו מיזם תחנת רוח, של מנהל חינוך. מקום שבו מורים מכל מקצועות הרוח מפתחים תוכניות ייעודיות, שהן תוכניות חלופיות, שליבתן היא חברתית קהילתית. בנוסף, ישנם מועדים בלוח השנה שציינתם, אותם מציינים בבתי הספר במגוון דרכים, כגון יום האלימות במאבק לגזענות, יום זכויות הילד וכו׳.

אביטל גורן: אני לומדת באולפנית ת״א, שם החלה תוכנית חדשה, בה יהיה מסלול כביכול דתי יותר, פתוח לאוכלוסיות דתיות יותר, תורני. כששוחחתי עם המנהלת בכדי לראות מה ניתן לעשות בכל הנוגע לשילוב, מפגשים עם אוכלוסיות שונות וכו׳, התקבל Push back מההורים, הם אלו שלא מעוניינים בכך, הם נמצאים בבועה שלהם ובמקום שלהם ולא מעוניינים אחרת. מה שמחזק את השאלה, כיצד ניגשים לדבר זה? אצלנו בבית הספר קשה לגשת. בשכבות הגבוהות יותר מתקיימים לעיתים מפגשים, אולם בשכבות הנמוכות יותר פחות מתקיים, כיוון שאלו קבוצות הנמצאות בקהילות מסוימות ופחות פתוחות לדברים שונים. על כן, אני מנסה להבין מזווית ראייתכם המקצועית, כיצד ניתן לפתוח זאת לאנשים סגורים ומסתייגים יותר, כיצד ליצור פלטפורמה בה ההורים ירצו בכך.

יעל צברי: שאלה טובה והיא צריכה להישאל בתוך קהילתכם. שיח זה צריך לצמוח בתוך הקהילה שלכם, דיאלוג בתוך הקהילה, בתוך בית הספר, בו יש אוטונומיה עם ערכים מסוימים.

אביטל גורן: נכון, אולם אני שואלת באופן כללי ולאו דווקא בנוגע לאוכלוסייה שלי. שהרי לעירייה ישנן מגוון פלטפורמות בהן ניתן להכניס שיתוף, כיצד ניתן להגיע לאוכלוסיות המסתייגות יותר, כיצד מוצאים פלטפורמה מספיק עדינה ומספיק נכונה.

מיטל להבי: תל אביב היא עיר בה בכל שכונה יש אופי אחר, שונות לחלוטין. חלק מהעניין הוא הניהול העצמאי שמנהל בוחר בו ואט אט מתקיימת הסללת תכנים בתוך מוסד החינוך בצורה שעשויה אף ליצור מספר סוגי ערים בעיר אחת. השאלה, אם העירייה החליטה שלא להכניס סוגייה מסוימת לתוך התכנים בבתי הספר, האם החלטה זו מחלחלת לתוך ההנחיות, לתוך מנהלי בתי הספר העצמאיים, כולל ברמה הערכית? אם אנו כעירייה מחליטים שההגדרה של חוסן חברתי, עיר שווה, הכלה, גיוון, מגדלור לפלורליזם, זהו ערך מרכזי עירוני, האם גם בתוך העצמאות הבית ספרית, אתם כמנהל חינוך, או ראש העיר, יכולים לתת הנחייה ש-X מהתכנים יהיו לטובת ערך שהעיר ורה"ע רוצה שהוא יהיה בליבתה?

יעל צברי: אינני יודעת, אוכל לבדוק ולשוב עם תשובה. אולם ידוע לי כי בכל בתי הספר העל יסודיים, ישנו יסוד חברתי מאוד חזק, אף של היכרות עם האחר. אמנם לא נראה מפגשים עם כל האוכלוסיות בכל בתי הספר, היות וישנן רגישויות מסוגים שונים, אולם בוודאות מנהלי בתי הספר והפדגוגיה בבתי הספר מכוונת לכך מאוד.

מיטל להבי: שנית, יושבים פה נציגי התלמידים שלבסוף ישובו למתאמת המועצה שעליה לדון עם מנהל בית הספר, וייתכן כי למנהל בית הספר לא יהיה נוח עם הרעיונות של הנוער. על כן, ייתכן שעלינו לתת להם מערכת מגוננת ליכולותיהם, שהרי אנו רוצים לחנך את הנוער למנהיגות, להובלה, עלינו לתת לו את הכלים לעמוד מול המוסד בו הוא נמצא. לעיתים המתאמת צריכה לפשר ולא בהכרח לייצג אותם.

יעל צברי: האחראי על מועצות התלמידים עובד בשיתוף, הוא מלווה מטעם העירייה ומטעם משרד החינוך. ישנה מפקחת של משרד החינוך אשר אחראית על כך, בנוסף למועצות תלמידים יש חוזר מנכ"ל ברור כיצד מועצת תלמידים תקינה עובדת בבית הספר וכיצד ביכולתה להגיע למועצה העירונית. כלומר, ישנם חוקים, אין זה נתון להחלטתו של מנהל. אין זה גוף עצמאי, בית הספר הוא אינו גוף דמוקרטי, ואין ביכולתו של כל מנהל לבחור אם לאמץ רעיונות או לאו.

גלי זכריה: הנקודה המרכזית היא כי יש כאן מיני ניגוד עניינים, שהרי המנחה של בית הספר הוא חלק מהמוסד והתלמידים הם לקוחות המוסד.

יעל צברי: נציגי המועצה יכולים להעיד אילו תהליכים של מועצת התלמידים קורים בבית הספר, איך מועצת התלמידים עובדת בבית הספר? האם מועצת התלמידים מציעה רעיונות ובדרך כלל אומרים לה לא או כן? היכן הדברים עומדים? האם יש מפגשים, פעילויות, הצעות לדברים?

מיטל להבי: כשעשינו את הישיבה הראשונה של וועדה זו, היו פה 4-5 בני נוער, ונעשה מאמץ להגדיל את הייצוג מתוך תחושה שמערכת לא מעודדת ואפילו כובלת אותו, אזי שאין סיבה לפעול בו, שהרי זה נעשה בהתנדבות, על חשבון הלימודים והחברים. לטעמם, אם הם עושים זאת, הם צריכים להיתקל בזרועות פתוחות שירצו לסייע להם ולא בסירובים.

בן חושן: בנוסף, יש קושי בייצור עקביות. אני לפחות קיבלתי בחודשים האחרונים מספר פניות ממנהלי בתי ספר שביקשו מלווה מועצת נוער תלמידים, כיוון שלא מצליחים לשכנע אף אחד מהמורים לעשות זאת. לא לכל בית ספר בהכרח יש מלווה.

גלי זכריה: לא תמיד יש תקנים, אולם אגיד כי על דמות המנחה לתמוך את הרעיונות והיוזמות של המועצה העירונית, ישנו מצפן ערכי. יש לשים לב שהמנחה בבית הספר אינו משתלט או לוקח את היוזמות, בכדי לתת להם את הבמה. בסוף, תפקיד זה כרוך בלהיות הדמות שהיא בין הפטיש לסדן והקול של הנוער האקטיביסטי שיכול להיעלם בקלות.

יואב זילברשטיין: נאמרו דברים רבים, יעל העלתה יוזמות טובות וחשובות שצריכות לקרות. אחת מהבעיות הגדול ביותר במערכת החינוך בעיר היא שלמנהלים ישנה כמות אוטונומיה אדירה, הם יעשו מה שירצו ללא התחשבות בתכתיבים. אמנם בית הספר אינו גוף דמוקרטי, אולם על פי חוק במדינת ישראל, יש לו חלקים שחייבים להיות דמוקרטיים.

חייבת לקום מועצה, אולם בשנה שעברה אני נלחמתי להקים מועצה בבית ספרי. בית הספר אינו חייב לעשות מה שהתלמידים רוצים, אולם עליו להיות קשוב להם, על המועצה להיות קיימת בפועל. בנוסף, נאמר כי בכל בית ספר עולה נושא מגדר ומיניות, אולם בבית ספרי הייתה סדנת מיניות פעמיים בלבד, בכל שש שנותיי. ישנן אוכלוסיות שלא דובר עליהן כלל והן נופלות בין הכיסאות, כגון היהודים הרפורמיים או היהודים הקונסרבטיביים, להם אין מערכת חינוך משלהם. אם לא הייתי הולך

לתוכנית ייעודית, לא הייתי יודע מי הם כלל. באשר לחודש הדמוקרטיה, בבית ספרי ישנן שנים שמתייחסים לכך וישנם שנים שלאו. מנהלים עושים מה שרוצים, עם שוני בשיטת הניהול בין מנהל למנהל. כך למשל הובטח לי שיהיו בחירות ותהיה מועצה, אולם לא היו בחירות ולא מועצה. המצב קשה ובעייתי והוא מדאיג אותי, המצב תלוי במנהל. חשוב ליצור אחדות וללמד על הכלה בשיעורי חינוך, לאו דווקא בסדנה חיצונית. על הדברים לבוא מבפנים, שם לא קורה הרבה. אני צריך לצאת מבית הספר אזרח טוב, ולא לצאת מכונת ציונים. החוויה שלי כתלמיד בתיכונט, שונה שנות אור מכל תלמיד בתיכונים אחרים בעיר. חלה חובה לשים לב לכך וליצור אחדות ופלורליזם עליהם אנו מדברים, ואולי אף אחדות בעולם המועצות, שהרי כעת כל מועצה פועלת באופן עצמאי, התלמידים פועלים באופן שונה בבתי הספר והמועצה העירונית פועלת באופן שונה.

צמרת הרשקו: האם ישנה מועצה עירונית המכילה את כלל המועצות של כל בתי הספר?

בן חושן: כן, מועצת הנוער העירוני.

צמרת הרשקו: יש לקחת את כלל המועצות מכל בתי הספר ולעשות פעולה יחדיו, ייתכן אף שיש צורך ביום שביתה.

אלה בורוביץ': אנחנו מעדיפים לתמוך בדרכי פעולה בהם מאמינים בהידברות.

מיטל להבי: אנחנו רוצים שהמערכת תושיט יד, שהעירייה תבין את צרכיהם, תשנה מדרכה ותבין כי הניהול העצמאי עשוי להיות עצמאי עד כדי כיוונים רבים, עד כדי תפיסות עולם. חייבים לעודד שיח על הקורה בחברה הישראלית גם בבתי הספר, אין זו פוליטיקה, אלא הכרת המציאות.

יעל צברי: בכל בתי ספר זה אכן קורה, ייתכן כי הנעשה אינו מספיק או שהוא אינו נוגע לכם באופן שהייתם רוצים שייגע.

מיטל להבי: אתן נושא לחשיבה. אתמול הייתי באירוע של המרכז הגאה, הם פתחו סדנה שישית למנהיגות. קבוצת אנשים היושבים בחדר, מקבלים הדרכה ומייצרים פעולות אשר מקדמות את הקהילה, מביאים יוזמות. ייתכן שמומלץ לעשות זאת אף עם מועצת הנוער, בכדי לתת להם כלים.

בן חושן: זהו תפקידה של גלי, הם נפגשים בכל יום רביעי.

שחר אסקברר: ארצה לומר מספר דברים, ראשית, הנוער נשא דברים חכמים ואין לי מה להוסיף על הניתוח שעשה והצגת הבעיה. תוך הקשבה, חשבתי לתומי, אם אלו הדברים שאני שומע בתל אביב, עיר ליברלית ופתוחה, אזי אילו דברים נאמרים סביב שולחנות בערים אחרות שהן ליברליות פחות, אם בכלל, וזה מטריד. אני מסכים עם הנאמר על ידי רבים, שעל החינוך הבלתי פורמלי להיות מאוד מעורב. אני בעברי הרחוק ריכזתי שבט בפתח תקווה, שם הייתה מועצת תנועות נוער, היינו יושבים כלל תנועות הנוער יחד ומקיימים פעילויות משותפות, שבט הצופים היה צמוד גדר לסניף בני עקיבא וכן הלאה. ניכר כי זמנים השתנו ואף אוכלוסיות. אולם אף לחינוך הפורמלי יש מקום רב ויש לעשות בו שימוש, אנו שמחים שאת כאן, יעל, הדברים שאמרת חשובים, אולם ייתכן כי להבא כדאי שיהיה גם נציג של החינוך היסודי, שחשוב לא פחות שהחינוך מתחיל משם.

מיטל להבי: יש מגוון סוגים של מפגשים, אם אנו נפגשים בנוגע לנוער, כדאי להביא את מנהלת המנהל, את יו"ר העל יסודי ואת יעל. אצל היסודיים צריך את הנהגת ההורים וכו'.

שחר אסקברר: אוסיף כי לטעמי יש לכם, כמועצת נוער, כוח רב בידיים. אני כיו"ר ועד ההורים העירוני רואה אתכם לראשונה ואני מתרגש. מלבד הנושאים שדוברו כאן היום, אני יוצא מכאן עם חשק רב לעבוד יחד. מועצת התלמידים וועד הורים עירוני יחד זה לא מכפיל כוח, אלא יותר.

מיטל להבי: שחר, לכם היה בחירות פורמליות מסודרות. לטעמי יש לשאוף לבחירות כגון אלו אף במועצת הנוער, לקיים חגיגה של דמוקרטיה, אירוע של ממש בעבור התמודדות על התפקיד, שכל בתי הספר ידעו שבחירות אלו מתקיימות.

יעל: בחודש הדמוקרטיה ביום זכויות הילד, בדרך כלל נבחרת הנהגת ההורים ואף מועצות התלמידים, בנובמבר.

שחר אסקברר: דבר אחרון עליכם ועלינו כגופים, יפה וחשוב לראות כי אתם בעצמכם מגוונים, באנו לדון על הכלה ושיתוף, אתם אוכלוסיות מכל הסוגים. אני שמח לשתף כי אף בוועד ההורים העירוני, ישנן מגוון אוכלוסיות, נציגות מגוונת כגון הורים מהחינוך הממלכתי דתי, הורים מהחינוך המיוחד, נציגות להורים שונים בעיר ועוד.

יואב זילברשטיין: בנוגע לכוח שבידינו, זה תלוי היכן. אני מרגיש כי בבית הספר אין לי כוח. אני מנסה לקדם דברים ואולם פעמים רבות, אם הצוות או המנהלת לא מעוניינים, הם לא עושים זאת ואף לא שומעים אותי.

שחר אסקברר: אני מבין אותך לחלוטין, אנו חיים את הבעיה שאתה מתאר באופן יומיומי מול מגוון גורמים. יש לנו מערכת יחסים, יש לנו רצונות משלנו אל מול רצונות משלהם וזה יוצר אתגרים.

יואב זילברשטיין: אנו אכן מורכבים ממגוון סוגי אוכלוסיות, זהו כל הרעיון, אנו גוף דמוקרטי של אנשים שנבחרו דמוקרטית. מטרתנו לייצג את כל החברה התל אביבית יפואית ואת האוכלוסיות השונות שיש בכל בית ספר. נאמרו דברים כגון חודש דמוקרטיה, יצרתם מעטפת טובה, קיים חודש דמוקרטיה או בחירות, אולם אין זה נאכף בפועל כי המנהל עושה מה שירצה. המנהלת שלי ביקשה שלא נקיים בחירות, אלא נעשה את המועצה לגוף התנדבותי. לבסוף, הבחירה כלל אינה שלי ומשם שאין לי את הכוח מול בית הספר, אני עסוק בלהתחנן שתקום לי מועצה, כיוון שהמנהלת אינה מוצאת מנחה. אני הגעתי למועצה בעקבות מנהל שהאמין בי ביסודי, רציתי להשפיע והגעתי למנהל שעזר לי לדחוף ולקדם רעיונות שהיו לי, כגון עיתון דיגיטלי. המנהל קבע איתי פגישה, ילד בכיתה ו', ישב איתי וסייע לי רעיונית, הוצאנו כתבות בכל שבוע, הקמנו צוות כתבים, הייתה מורה שליוותה אותנו. משם התפתחתי לעולם המנהיגות, מישהו נתן לי את הכוח לעשות זאת ולהיות יכול. הסיבה שאני מצליח להשיג דברים בבית הספר היא כי אני דופק על שולחן המנהלת באומץ, אילו לא הייתי בתוכניות בהן הייתי ולא היה ננטע בי ביטחון, הייתי חושש לדבר עם המנהלת, אולם המטרה היא לבנות את המסגרת איתם. מדובר בנוער, ועלינו ללמוד ולהתפתח ולהפוך למנהיגי העתיד, לא לחשוש ממסגרת שאינה נותנת מקום להתבטא. אין זה פרופורציונלי והגיוני שלפני כשבועיים השפעתי על חוקים במדינת ישראל ואילו בבית ספרי כוח ההשפעה שלי הוא מזערי. הזכות לקבל מנהל שיאמין בך צריכה להיות לכל תלמיד.

בן חושן: אתה צודק לחלוטין ויש לחדד זאת. טוב שהעלית זאת, נעקוב אחר הדברים ונתייחס. אגיד כי כוח הוא אינו דבר שמבקשים, אלא שלוקחים. ננסה לדאוג שיינתנו זכויות ונעבוד על כך, אולם כוונתי היא שכוח בבית הספר, שמקבל רוב, אתם התלמידים ואתם הדבר שבלעדיו בית הספר לא יכול להתקיים, הוא יכול להתקיים ללא מורים אולם לא ללא תלמידים. ההנהלה היא הלקוחות שלו, לא אתם.

הילה טולדנו: אני רואה כערך עליון וחשיבות עליונה את העבודה שעושים בבית הספר היסודי. הבסיס הוא היסודי והערכים שהילדים מקבלים בבית, לאחר מכן בגיל החטיבה והתיכון ישנה חשיבות לתנועות הנוער ולמסגרות סביב. בנוסף אני שומעת את עצמי מדברת רבות על אחריות הורית. לטעמי יש לעבוד על שיתוף הפעולה ולראות היכן תפקידנו כהורים בתוך כך, לסייע לכם בגילכם להתקדם ולפרוח, ואף היכן אנו מגדלים את הילדים הצעירים ומקנים להם ערכים. חייב להיות סינרגיה בין המתרחש בבית לבין שהילדים מקבלים בבתי הספר. בפגישות הבאות על מנהל

החינוך להגיע. עוד אגיד בנוגע למסגרת החופש הניתנת למנהלים לבניית תכניותיהם, כי עלינו לגדר ערכי ליבה בנושא מגוון והכלה שעליהם יהיה לכבד, לאורך כל השנה ולא בחודש הדמוקרטיה בלבד. אנו פה בשבילכם ומזמינים אתכם לעבוד יחד, לסייע, לתמוך וכל שצריך.

נגה רייזלר קוטס: חשוב לי לומר בנוגע ליצירת מפגשים וקהילה חדשה מגוונת יותר, לעיתים מטרת המפגש אינה להיפגש בלבד, אלא ישנו אינטרס משותף שלשמו נפגשים, ועצם המפגש מוביל אף לרווח גדול יותר, מה טוב. כך לדוגמה, גינה קהילתית, מטרתה לא להיפגש אולם היא יוצרת זאת וזה הבונוס. על המפגש להיות עם מטרת על המלווה אותו שבני הנוער מתחברים אליה, כל אחד מנקודת מבטו, ולהיפגש לצורך כך. שהרי לטעמי ליצור פלטפורמה שבה בית ספר ייפגש עם בית ספר או תנועה עם תנועה, והילדים יהיו חברים, שואפים לאפס. כיף לי עם החברות מהשכונה שלי, אינני חשה בצורך לפגוש אנשים נוספים באופן טבעי. יש ליצור פלטפורמה בה יש לנוער מרחבי העיר אינטרס להיפגש ולשתף פעולה.

סלין אגשר: היה לי בבית הספר תוכנית 'תיירות וזהות', בה הכיתה שלי, מבית ספר ערבי, נפגשה עם בני כיתה אחרת מאוכלוסייה שונה לחלוטין, נוצרים, והיינו הולכים לכנסיה ולמסגד ולומדים תרבויות. ניתן להכניס דברים כגון אלו למערכת.

מיטל להבי: נייצר חשיבה עמוקה עם רעיונות וכיוונים מעניינים למפגשים, יחד איתכם ובשיתוף מינהל החינוך והקהילה. יש לחשוב מחוץ לקופסה. אשאל ואבקש ממי שהעביר אתמול במרכז הגאה את סדנת המנהיגות, כיצד לפתוח את החשיבה ולייצר סדרת רעיונות.

בן חושן: היתרון המרכזי של הדיון בתל אביב הוא שאנו בקונצנזוס בנוגע לרעיונות רבים כגון האם טוב שיהודי יפגוש ערבי וכו', וזו סיבה להיות גאים. אני מסכים עם דברים רבים שנאמרו מצד הנוער, אולם אין זה מספיק שהחינוך הלא פורמלי יעשה זאת, היות ולא כל התלמידים נמצאים בחינוך לא פורמלי. לטעמי, יש לעשות תוכנית הוליסטית, שאגף החינוך הפורמלי והלא פורמלי ישבו יחד ויבינו כיצד לשתף פעולה בכדי לעטוף את הנוער מכל כיוון ולהבין כיצד מייצרים סובלנות. בנוגע לעניין התכנים הלהט"בים, זהו עניין כמעט פוליטי, היות ואנו נבחרי ציבור ואנו מחויבים לקהל הלהט"בי שהצביע לנו. יש לבדוק מדוע יש בתי ספר שלא מעבירים את התכנים הללו בכל שנה, או אם יש גורמים שחושבים שתכנים אלה כן מועברים בתי ספר כל שנה. על כל בית ספר בתל אביב לעבור ביום ההבנה, תכנים רציניים וטובים לגבי להט"ב, נראה כיצד מקדמים זאת. בנוגע להצעתה של מיטל, יש לבדוק האם העירייה יכולה לעודד או להכווין מנהלי בתי ספר ללכת לעמותות מסוימות שפועלות בגפן. בנוגע

למועצת נוער תלמידים, נבדוק כיצד ייעשה חידוד היות ואין היגיון במה שקורה בין המועצה לבין המנהלים, אין זה צריך לקרות.

תם ולא נשלם, תודה לכל המשתתפים ולהלן ריכוז נושאים לקידום:

1. לבחון כניסה של חינוך לסובלנות וגיוון (+קבלת הלהט״ב) בחינוך העל יסודי ו/או דרך פעילות נוער א-פורמלי.
2. לבחון שילוב דגל הגאווה בבתי הספר בחודש הגאווה.
3. ליצור הגדרה/הבחנה מה היא מועצת התלמידים ומהי מועצת הנוער מי הנבחרים , כיצד ומה השוני או הזהות בהגדרת התפקיד.
4. לבחון קידום יוזמה של מפגש בין קבוצות מגוונות של נוער בסמגרת (כיכר הידברות)
5. מהדיון עלה כי בחודש הדמוקרטיה בדרך כלל נבחרת הנהגת ההורים ומועצת התלמידים ויש לבחון אפשרות להפרחת האירוע לחגיגה כלל עירונית של בחירות דמוקרטיות.
6. סיור מוחות בין מנהלים/אגפים תלמידים/נוער על שיתוף הפעולה.

בכבוד רב,

להבי מיטל

סגנית ראש העירייה

לתחבורה, בטיחות בדרכים וקהילה גאה

העתקים:

נוכחים, מוזמנים